

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 637/2020-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom Mgr. Vladimírom Šárnikom, Rožňavská 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 17/2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. októbra 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED],

██████████, ██████████ (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Co 17/2019 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je stranou sporu v procesnom postavení žalobkyne v konaní vedenom na Okresnom súde Nitra (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 19 C 232/2015 o vylúčenie z užívania bytu, ktorý sa dosiaľ nachádza v bezpodielovom spoluvlastníctve. Vo veci rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 19 C 232/2015-403 z 8. októbra 2018, ktorým vylúčil žalovaného (bývalého manžela sťažovateľky) z užívania predmetného bytu. Proti uvedenému rozsudku podal žalovaný 24. októbra 2018 odvolanie. Súdny spis bol 18. januára 2019 predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní, pričom mu bola pridelená sp. zn. 7 Co 17/2019. Sťažovateľka následne predložila krajskému súdu 9. mája 2019 súkromný znalecký posudok vyhotovený pre účely konania o úprave práv a povinností k maloletým deťom. Žalovaný doložil do súdneho spisu 25. februára 2020 nové dôkazy, rovnako 16. marca 2020 sťažovateľka.

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že *„od predloženia odvolania Krajskému súdu v Nitre uplynul 1 rok a 9 mesiacov, pričom o odvolaní dodnes nebolo rozhodnuté. Bez významu nie je ani skutočnosť, že celková doba konania od podania žaloby je už 5,5 roka. Sťažovateľka svojím konaním k prietahom nijako neprispela, konanie nemarila, nezdržovala. Predmet konania nie je síce skutkovo úplne jednoduchý, nie je však ani mimoriadne zložitý. Dokazovanie bolo vykonané už v konaní pred súdom prvého stupňa. Odvolacie konanie z podstaty veci nevyžaduje rozsiahle dokazovanie a Krajský súd v Nitre v tejto veci ani žiadne dokazovanie reálne nevykonáva. Predmetom konania je ochrana osôb postihnutých domácim násilím, vrátane osôb maloletých, keďže sťažovateľka má v starostlivosti jedno maloleté dieťa a jedno plnoleté, naďalej však odkázané na jej výživu, ide teda o vec, ktorá podľa judikatúry ESLP vyžaduje výnimočnú rýchlosť konania. Súd však veci nevenuje náležitú pozornosť, ale je úplne nečinný.“*

4. S ohľadom na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil, že krajský súd v napadnutom konaní porušil jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Zároveň požaduje, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal jej primerané finančné zadostučinenie v sume 4 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia.

5. Sťažovateľka svoj návrh na priznanie primeraného finančného zadostučinenia v zásadnom odôvodnila tým, že *„vzhľadom na celkovú dobu konania, vrátane konania prvostupňového, nečinnosť súdu, správanie sťažovateľky, ktorá k prietahom nijako neprispela, ako aj význam veci vyžadujúcej výnimočnú rýchlosť konania, považuje sťažovateľka za primerané finančné zadostučinenie za utrpenú ujmu na jej základnom práve sumu 2.000,- € za každý rok trvania konania, t. j. celkom 4.000,- € (podľa Apicella proti Taliansku).“*.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene

a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

9. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde návrhom na začatie konania je sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

10. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie

(I. ÚS 66/98, tiež napr. II. ÚS 399/2010, IV. ÚS 51/2011). Za iné (ďalšie) dôvody zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti treba nesporne považovať aj konkrétne okolnosti prípadu, predovšetkým intenzitu pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní dotknutého orgánu verejnej moci a ich ústavnoprávny rozmer (IV. ÚS 62/08).

12. Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

13. Predmetom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky o porušení jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v konaní o odvolaní.

14. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu (IV. ÚS 205/03, IV. ÚS 225/05). Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

15. Pre účely predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti si ústavný súd prípisom z 18. novembra 2020 vyžiadal súdny spis, z obsahu ktorého vyplýva nasledujúca chronológia procesných úkonov uskutočnených v rámci súdneho konania od predloženia veci krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní podanom žalovaným proti rozsudku okresného súdu z 8. októbra 2018:

- 18. január 2019 – vec predložená krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní (pridelená sp. zn. 7 Co 17/2019),

- 2. máj 2019 – do súdneho spisu nahliadol právny zástupca sťažovateľky a vyhotovil z neho fotokópie,

- 9. máj 2019 – právny zástupca sťažovateľky doložil do spisu znalecký posudok PhDr. Mgr. Eleny Fortis č. 20/2019 zo 7. mája 2019 z odboru psychológie, ktorého predmetom je okrem iného znalecké posúdenie vzťahu maloletej [REDAKOVANÉ] k žalovanému,

- 25. február 2020 – právna zástupkyňa žalovaného doložila do spisu uznesenie Okresnej prokuratúry Nitra z 12. februára 2020, ktorým postúpila trestnú vec (obvineného) žalovaného Okresnému úradu Nitra, oddeleniu priestupkov,

- 16. marec 2020 – právny zástupca sťažovateľky sa vyjadril k podaniu žalovaného doručenému súdu 25. februára 2020 a zároveň doložil do spisu sťažnosť sťažovateľky, ktorú podala proti uzneseniu Okresnej prokuratúry Nitra z 12. februára 2020; zápisnicu okresného súdu z pojednávania konaného 10. mája 2019 vo veci vedenej pod sp. zn. 11 P 164/2015 a rozsudok okresného súdu č. k. 11 P 164/2015-569 z 25. septembra 2019, ktorým zakázal styk žalovaného s maloletou dcérou [REDAKOVANÉ] a neupravil styk žalovaného s maloletým synom [REDAKOVANÉ],

- 7. júl 2020 – do súdneho spisu nahliadol právny zástupca sťažovateľky a vyhotovil z neho fotokópie,

- 28. august 2020 – odovzdala JUDr. Sidónia Sládečková, predsedníčka senátu 7Co, sudkyňa spravodajkyňa, spis z dôvodu odchodu do dôchodku a skončenia vykonávania funkcie sudcu.

16. Ústavný súd vo vzťahu k sťažovateľkou namietanému porušeniu jej práv postupom krajského súdu v napadnutom konaní v prvom rade poukazuje na svoj už opakovane judikovaný právny názor, že k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov môže dôjsť aj vtedy, ak konanie trvá (globálne) neprímerane dlhú dobu, a to bez ohľadu na to, či v posudzovanom prípade boli zaznamenané prietahy spôsobené postupom súdu. Inými slovami, k porušeniu uvedeného práva môže dôjsť aj vtedy, ak nedošlo v konaní k prietahom, a naopak, i keď k prietahom v konaní došlo, nemusí vždy ísť o porušenie práva na prerokovanie veci v primeranej dobe, ak konanie ako celok zodpovedá dobou svojho trvania času, v ktorom je možné uzavretie konania spravidla očakávať (pozri k tomu rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach Libanský v. Česká republika alebo Králiček v. Česká republika, obdobne I. ÚS 418/2014,

tiež napr. II. ÚS 57/01, I. ÚS 27/02, III. ÚS 199/02, I. ÚS 154/03, I. ÚS 197/03, I. ÚS 35/04, I. ÚS 38/04). Pritom ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačuje takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné priet'ahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, sťažnosť spravidla odmieta ako zjavne neopodstatnenú (napr. I. ÚS 41/01, I. ÚS 57/01, III. ÚS 59/05).

17. Z ústavnej sťažnosti sťažovateľky, ako aj zo zistení ústavného súdu pri príprave jej predbežného prerokovania vyplýva, že spis okresného súdu sp. zn. 19 C 232/2015 bol na účely rozhodnutia o odvolaní podanom proti rozsudku okresného súdu z 8. októbra 2018 postúpený krajskému súdu 18. januára 2019, čo znamená, že vec sťažovateľky je v dispozícii odvolacieho súdu 23 mesiacov. Uvedená (doterajšia) doba trvania odvolacieho konania pred krajským súdom pritom podľa názoru ústavného súdu *prima facie* nevybočuje z medzí ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti v takej miere, na základe ktorej by bolo možné konštatovať porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

18. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené poukazuje aj na rozhodovaciu prax a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva v obdobných veciach, podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práva a základných slobôd [ďalej len „dohovor“ (napr. Humen proti Poľsku, rozsudok z 15. 10. 1999, body 58 a 69, Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66)].

19. Zjavná neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 6 ods. 1 dohovoru) môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo uvažovať o zbytočných priet'ahoch (napr. IV. ÚS 343/04, III. ÚS 59/05, I. ÚS 455/2014).

20. Pri rozhodovaní ústavný súd vychádzal aj z charakteru odvolacieho konania, kde úlohou odvolacieho súdu je preskúmanie postupu a rozhodnutia súdu prvej inštancie vo veci, ktorá je náročná a rozsiahla na dokazovanie, a to preukázanie tvrdenia, či dochádza k fyzickému alebo psychickému násiliu, resp. či existuje jeho hrozba. Skutočnosť, že v posudzovanej veci nedošlo k nariadeniu pojednávania, resp. k iným úkonom viditeľným z pohľadu sťažovateľky, ešte sama osebe neznamena, že odvolací súd bol vo veci nečinný.

20.1 K námietke sťažovateľky odôvodňujúcej potrebu výnimočnej rýchlosti konania, pretože predmetom konania je ochrana osôb (aj maloletých) postihnutých domácim násilím, ústavný súd poukazuje na odôvodnenie rozsudku okresného súdu z 8. októbra 2018, z ktorého vyplýva, že žalovaný sa v byte, z užívania ktorého ho sťažovateľka žiada vylúčiť, nezdržiava, a to s ohľadom na nariadené neodkladné opatrenie, čo spôsobuje, že z objektívnych dôvodov k násilnostiam v predmetnom byte nedochádza. Uvedené však žiadnym spôsobom neznižuje povinnosť krajského súdu postupovať tak, aby jeho ďalší postup nevykazoval znaky neefektívnej činnosti a priet'ahov, resp. aby nevydal rozhodnutie v neprimerane dlhej dobe.

21. Ústavný súd po komplexom posúdení všetkých okolností daného prípadu z hľadiska predmetu konania, správania sťažovateľky a postupu krajského súdu, zohľadňujúc celkovú dĺžku konania, konštatuje, že postup krajského súdu v napadnutom konaní (dosiaľ) nevykazuje také ústavne relevantné nedostatky, na základe ktorých by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru, že postupom krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

22. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky pri jej predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

23. S poukazom na skutočnosť, že ústavná sťažnosť bola odmietnutá, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. decembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu